ARTICLE

Els darrers habitants de la serra de Palestrins: can Patirem i el Corral d'en Perera de Vilamajor

Monografies del Montseny, 36

Autor: **Higini Herrero Baró**
Monografies del Montseny

Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor
www.centredestudisvilamajor.cat
2020

Monografies del Montseny 36: (2021) 109-122

Els darrers habitants de la serra de Palestrins: can Patirem i el Corral d'en Perera de Vilamajor

Higini Herrero i Baró

The last inhabitants of the Palestrins mountain range: can Patirem and Corral d'en Perera of Vilamajor

A la vessant de solella de la serra de Palestrins, al veïnat de Muntanya del municipi de Sant Pere de Vilamajor hi havia hagut una intensa activitat forestal i ramadera als segles XVIII i XIX fet que va fer que s'hi construïssin masies, forns, corrals, barraques, basses, fonts... Al segle XX, però, tota aquesta activitat va pràcticament desaparèixer i totes les masies i barraques es van deshabitar i avui estan totes en estat ruïnós, pràcticament oblidades i/o desaparegudes. Analitzem dos casos concrets: la masia del Corral d'en Perera i la barraca de can Patirem: fent recerca de les restes arquitectòniques i de la documentació existent es fa una reconstrucció hipotètica de la seva volumetria original i aprofundim en la seva història i els seus habitants.

Paraules clau: Arquitectura, patrimoni, masia, Vilamajor, despoblament

On the sunny side of the Palestrins mountain range, in the Muntanya neighbourhood of the municipality of Sant Pere de Vilamajor, there was an intense forestry and livestock activity in the 18th and 19th centuries, which led to the construction of farmhouses, ovens, corrals, cabins, ponds and fountains, etc. In the 20th century, however, all such activity practically disappeared and consequently all the farmhouses and cabins became uninhabited and at present all of them are either dilapidated, practically forgotten or have disappeared. We analyse two specific cases: the farmhouse of Corral d'en Perera and the shack of Can Patirem: by researching into the architectural remnants and existing documentation, we will achieve a hypothetical reconstruction of its original size and delve further into its history and inhabitants.

Keywords: *Architecture, heritage, farmhouse, Vilamajor, depopulation*

La serra de Palestrins

La serra de Palestrins és un dels darrers contraforts del pla de la Calma, la carena de la qual fa de frontera natural entre els termes municipals de Cànoves i Samalús amb de Sant Pere de Vilamajor. La carena neix al coll dels pous d'en Vesa, a 1187 metres sobre el nivell del mar, entre els turons del Pi Novell (1215 m) i d'en Cuc (1236 m), i segueix gairebé perpendicularment cap al sud unint els turons de Palestrins (1025 m), de Calabruixes (1020 m), de les Païsses (1051 m), del Mig (1039 m), de la Moixera (1039 m), de Tascó (979 m), del coll d'Uixola (947 m), de la Cuassa (967 m) i de Murtra (731 m). La vessant vilamajorenca aboca les aigües cap a la riera de Vilamajor i forma part del veïnat conegut com de «Muntanya».

El sot de la font del Corral vist des del Corral d'en Perera. (Foto H. Herrero).

La part alta d'aquesta vessant, coneguda com «la Baga del Cortès», té molta pendent i està coberta per alzinar i petites clapes aïllades de castanyers. Té algunes zones més humides amb vegetació de ribera (figueres, til·lers...) que ressegueixen els torrents gairebé secs per on s'escorren l'aigua de la pluja i de les petites fonts boscanes que els muntaners cuidaven i que avui ja s'han perdut, com la font Freda o la font Piula.

La part baixa de la vessant vilamajorenca, les pendents, tot i que encara pronunciades, presenten algunes petites planes, especialment al peu del turó de Murtra, però també a les zones del pla de les Roques del Neulet, del pla del Forn del Corral, del pla de la Corbetera o del pla de can Patirem.

Durant el segle XIX, una gran activitat econòmica va omplir la muntanya per treure'n tot el profit possible. En pocs anys, s'omplí de muntaners que feien els treballs del bosc, encenien els forns de calç, els llenyataires pelaven sureres, tallaven perxes de castanyers, esclarissaven prats per al bestiar, tallaven fusta, feien carbó, s'excavaven mines i pous de neu, els pastors pasturaven els ramats i els traginers baixaven als pobles de la plana tot el que oferia la muntanya. El bosc retrocedia, deixant pas a feixes de conreu, prats i plantacions de tota mena. Tota aquesta nova activitat va

provocar que la gent hi anés a viure per no haver de pujar i baixar la muntanya diàriament i es van construir nombroses barraques temporals (com la barraca del Paleta), alguna casa petita (com can Patirem) i una gran masia (el Corral d'en Perera).

Arribat a principis del segle XX, l'activitat anà minvant i la muntanya s'anà despoblant. Actualment, a la carena vilamajorenca de Palestrins ja no només no hi viu ningú, sinó que tampoc no queda dempeus cap d'aquestes mítiques edificacions. El bosc ha tornat a colonitzar tota la muntanya i a engolir paulatinament el llegat d'aquella gent.

A continuació us vull parlar de les dues construccions principals que s'hi van fer. Per una banda, la gran masia que feu de centre i motor de l'activitat de la zona: el Corral d'en Perera; i, per altra banda, una de les barraques més conegudes –i temudes– que s'hi alçà: can Patirem. Veurem com eren, en farem la reconstrucció virtual i coneixerem qui hi vivia i en quines condicions.

LA MASIA DEL CORRAL D'EN PERERA

Per als vilamajorencs, «anar al Corral» és sinònim de pujar muntanya amunt, entre el coll de Murtra i les Roques del Neulet. Tot i que hi ha –i hi ha hagut– molts corrals de bestiar, «El Corral» és immediatament identificat per tothom com sent la masia del Corral d'en Perera, una de les masies més grans del veïnat de Muntanya de Vilamajor.

El Corral és –o «era», abans d'enrunar-se– una imponent masia ramadera de muntanya que depenia de la seva casa mare, can Perera de Canyes. De fet, aquest vincle va fer que la masia s'inclogués en el veïnat de Canyes mentre fou habitada. Actualment, preval la seva situació geogràfica i es troba dins els límits del veïnat de Muntanya.

El Corral d'en Perera. (Foto Enric Planas).

Aquesta masia feia de centre organitzador de l'activitat ramadera de la zona i destacava per sobre les petites construccions que l'envoltaven, com la barraca del Paleta, can Patirem, etc. Una de les seves característiques diferenciadores és el nombre de crugies. Les masies estan construïdes per gruixuts murs de càrrega de pedra, creant grans espais normalment allargats. L'amplada era condicionada per la llargada de les bigues, que,

depenent dels arbres disponibles, oscil·lava entre els quatre i els sis metres. Aquest gran espai entre murs de càrrega és la crugia i, de vegades, se subdividia amb murs de riostrament, per enfortir i travar l'estructura, o envans, per aconseguir habitacions més petites.

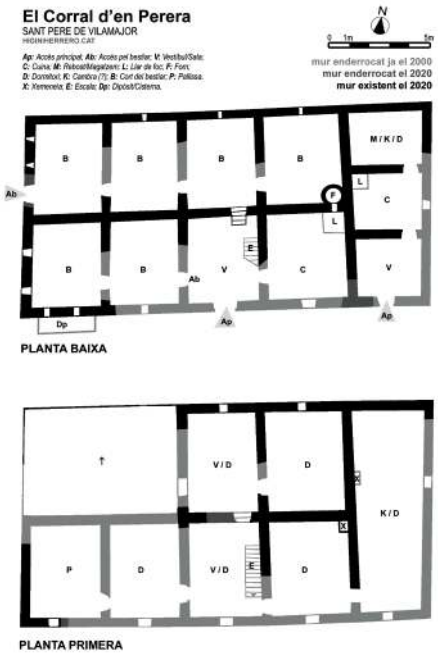

Plantes del Corral d'en Perera. (H. Herrero).

Joan Baró Mas al Corral d'en Perera als anys 60 del segle XX. (Arxiu familiar Herrero Baró)

L'esquema bàsic de les masies consisteix en una crugia central i una de lateral a banda i banda. La masia del Corral, al contrari de la majoria de grans masies, no s'organitza en tres crugies, sinó en cinc, fet que ens indica la seva importància. Però aquesta disposició és fruit de les ampliacions constants. Originàriament, era una masia de dues crugies, amb la crugia central i una a llevant. Més tard es va fer una ampliació que inclou un habitatge nou amb una nova crugia cap a llevant i, posteriorment, amb l'objectiu d'ampliar els corrals, es construïren dues crugies noves cap a ponent.

El Corral s'inclou dins la primera família de masies, les que tenen el carener de la coberta de dues aigües paral·lel a la façana principal. La majoria de les estances de la planta baixa són dedicades al bestiar, d'aquí el nom de la casa. Les excepcions eren les dues crugies que tenien porta d'accés a la façana principal (la central i la de llevant), que albergaven, cadascuna d'elles, una cuina i l'accés a la planta pis, fet que ens indica que hi vivia més d'una família.

La primera notícia de gent vivint al Corral data de 1839 i es tracta de la família Bru (en Francesc i la

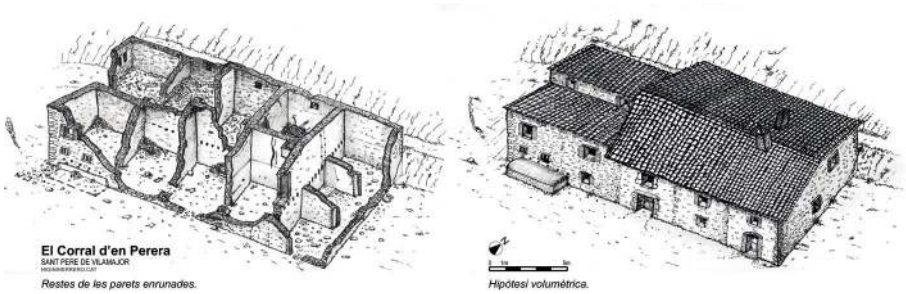

Hipòtesi volumètrica del Corral d'en Perera. (H. Herrero).

seva muller, Serafina, juntament amb els seus tres fills) i la família Albi (Hilari i Maria Rosa). Sabem que el 1822 encara no s'havia construït; per tant, podríem situar la data de construcció entre el 1823 i el 1838. Al llarg dels anys hi han viscut diverses famílies: Bru (1839-1844), Albi (1839-1845), Safont (1845-1900), Baldé (1907), Puig (1910), entre d'altres. Els últims habitants foren, a finals dels anys 50 del segle XX, en Liceu i la Margarita, juntament amb el seu fill Antonio, conegut per tothom com «en Ton del Corral». Amb l'abandó de la masia, la manca de manteniment va anar deteriorant la casa, que s'anà enderrocant paulatinament fins a l'estat actual. Els murs de pedra seca van anar caient empesos per les arrels i soques dels nous arbres que colonitzaven la finca.

El Corral d'en Perera. (Foto Enric Planas).

No obstant això, d'ençà d'uns pocs anys, l'esforç incansable de l'Ignasi Bassa ha fet un tomb al Corral. Ha començat a arreglar els murs de pedra seca, ha arreglat la bassa de la font, ha tornat a introduir els prats i el ramat i, de mica en mica, el Corral ha començat a recobrar la vida que tenia el segle passat. Esperem que ben aviat l'Ignasi pugui fer realitat el seu somni de restaurar i fer ressorgir aquesta magnífica masia que va omplir de vida la muntanya!

La figuera del Corral

Prop de les masies acostumava a haver-hi una gran figuera, plantada i cuidada amb cura pels habitants per collir-ne el preuat i dolç fruit. Al Corral, de la gran figuera que encara presideix el marge de davant la casa va sorgir una llegenda que els experts muntaners encara expliquen a tots els nous habitants de la muntanya. Diuen que quan un secret és sabut per més de dues persones ja no és un secret. I es pot dir que el veïnat i gairebé tots els habitants de Vilamajor i rodalies saben que les figues de la figuera del Corral són extraordinàriament bones. Tot i això, ningú s'acosta a menjar-les. I hi ha un perquè. Un terrorífic perquè. El motiu és que, entre els forats de la soca, entre els espais de les gruixudes arrels de la figuera, hi viu amagat un animal ferotge del qual només en sabem algunes descripcions vagues perquè pocs sobreviuen al seu atac quan s'hi acosten, ja que s'alimenta del bestiar de la masia i d'algun muntaner desprevingut. Els pocs que l'han vista l'han descrita com una serp peluda, de boca gran i dentuda. Naturalment, hi ha qui digui que això només és una llegenda per espantar els possibles lladres de figues. Potser sí, però també és cert que, per si de cas, ningú s'hi acosta. Feu-me cas, aneu-hi en compte!

La figuera del Corral d'en Perera. (Foto Enric Planas).

La font, la surera i l'Aplec del Corral

Del Corral, el camí continua, per una banda, muntanya amunt cap al mas del Cortès i, per l'altra, a dalt del coll Tascó, a la carena de Palestrins. Des d'allà hi ha tres opcions. La primera és anar cap al sud, fins al turó de la

Cuassa. La segona és saltar a l'altra vessant, cap a la finca de can Cuc, al terme de Cànoves. I la tercera és continuar pujant carena amunt, cap al coll del Pi Novell.

Font del Corral. (Foto Enric Planas).

A pocs metres del Corral, camí amunt, trobem la font del Corral, una de les fonts més conegudes de Vilamajor, que alimenta una bassa i que ha anat perdent cabal al llarg dels anys, fins al punt que actualment és de raig intermitent (només raja els pocs dies posteriors a una intensa pluja). Una mica més amunt, trobem un arbre singular, una immensa surera que presideix una petita plana d'antigues artigues, avui plenes d'esbarzers. Tot i el seu aspecte actual, la presència d'uns prats, un arbre monumental i la font justificaven que, fa relativament pocs anys, s'hi celebrés una festa en forma de fontada que atreia els veïns de Vilamajor: l'aplec del Corral.

L'aplec del Corral es va començar a celebrar a la dècada dels 80 del segle XX i va durar només uns pocs anys. La festa fou iniciativa d'en Pere Pujol de can Canal amb l'ajuda d'una comissió de cultura, que organitzaren un aplec singular: no se celebrava al voltant de cap temple ni tenia cants de

Aplec del Corral, 1991. (Foto Susanna Martori).

goigs, sinó que la gent pujava en aplec al pla de la font, al peu de la gran surera, on es penjaven pernils i altres premis que els més agosarats s'enfilaven a «caçar». Se celebrava el dilluns de Pasqua i s'aplegava la gent a fer una carnada comunitària després de quaranta dies de no menjar carn degut a la Quaresma. La canalla pujava la mona que el seu padrí els havia regalat i es menjava per postres allà dalt. També s'organitzaven jocs de cucanya, estirades de corda, curses de sac i es passava un dia a la muntanya com si es tractés d'una de les tradicionals fontades.

No obstant això, la fugaç tradició de l'aplec es perdé per la coincidència amb l'aplec del Corredor i, sobretot, per la nova prohibició de fer foc a la muntanya, que impossibilità fer la carnada popular. Com si se n'hagués adonat, amb la fi de l'aplec, la font del Corral va anar perdent paulatinament el cabal fins a assecar-se del tot.

La barraca de can Patirem

«Si no t'acabes la sopa, t'enviarem una setmana a can Patirem». Amb aquesta advertència, la meva àvia materna aconseguia el que volia de mi. Potser els altres nens de la meva edat escuraven ràpidament el plat per por que els Reis no els portessin cap regal o que se'ls presentés a casa en Pere Botero, però a casa de l'àvia Maria, can Patirem era un lloc imaginari que evocava horrors, desgràcies i tota mena de privacions.

La meva mare aguantava el tipus quan sentia aquesta amenaça, però per dintre es devia pixar de riure. Ella també havia ballat al so d'aquesta cançó, fins que un dia va haver sentit el pare, el meu avi Joan, anunciar amb tota normalitat que se n'anava a treballar a la vinya de can Patirem, a dalt de la muntanya. Llavors es devia haver adonat que aquell nom, que semblava sortit d'un conte poblat per llops, caçadors i nens menjats per bruixes, era, en realitat, el nom d'un lloc real: una masia perduda en algun indret remot i muntanyós de Vilamajor.

Vaig anar convivint amb aquest nom tan curiós durant anys, fins que vaig ser prou gran per anar-lo a buscar. Els anys també havien transcorregut per al meu avi, qui, llavors, ja no podia enfilar-se per la muntanya com abans, però sí que em va dir on s'amagava i com arribar-hi. Era al veïnat de Canyes, al sud-est del coll de Murta, pujant pel camí de can Panxa, just després de la cruïlla del camí que ve de can Volard de Cànoves i abans de trobar la cruïlla del camí que puja de can Perera de Canyes. Només havia de seguir un caminet mig perdut entre alzines que anava a les artigues de can Patirem, just a sobre, dins el bosc. Em va dir que, contra tots els meus pronòstics, no es tractava d'una torre amenaçadora envoltada de núvols perennes i foscos, sinó d'una casa petita i miserable, i que encara tindria sort si en quedés alguna paret dempeus.

Montseny 2021 - 36.indb 116 26/02/2021 14:09:54

Restes de can Patirem. (Foto Virgínia Cepero).

Després d'un parell d'intents fallits, finalment vaig poder trobar les runes, i d'aleshores ençà no ha canviat gaire. La veritat és que, més que una casa petita, més aviat sembla les restes d'una barraca: té una planta rectangular d'uns 7 metres de façana principal orientada a sud-est del que en queda poc més que la part baixa dels murs d'una alçada màxima de 1'80 metres. A les artigues de la feixa del davant, a un nivell inferior, s'hi va plantar una pineda, avui ufanosa. De fet, la vegetació i els arbres ja estan colonitzant les runes, gairebé engolides per l'alzinar, però, tot i així, podem intuir el que seria l'habitatge original, format per dues estances més o menys simètriques d'uns 2,5 x 3,5 metres (habitació i cuina) i, a llevant, com si es tractés d'un afegit, hi veiem una estança auxiliar més estreta però que sobresurt de la façana, d'uns 2 x 4,5 metres, que podria ser una espècie de rebost, de magatzem o, fins i tot, de galliner o similar. L'estança central conserva la porta d'accés i semblaria la més indicada per acollir la llar del foc, tot i que a simple vista no se'n veuen les restes. Us he fet un plànol de la planta perquè us en feu una idea més aproximada.

Planta de can Patirem. (H. Herrero).

Els murs exteriors tenen uns 45 centímetres de gruix, mentre que la paret que divideix les dues estances principals és la més estreta, d'uns 30 centímetres de gruix. Ambdues estructures estan fetes amb pedres de la zona, de mida mitjana, lligades solament amb argila. Tant internament com externa (excepte l'annex), les parets estaven arrebossades amb un morter molt pobre, amb més argila que no pas calç. La procedència de

les pedres probablement és fruit de l'artigatge de la feixa del davant, quan es van retirar les soques de les alzines i es va buidar de pedres per poder llaurar la terra amb més facilitat.

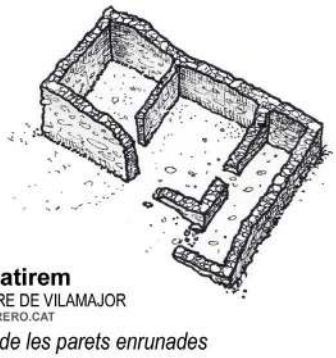

Estat actual de l'estructura de can Patirem. (H. Herrero).

Pel que fa a les finestres, l'elevat grau de degradació de l'edifici no n'ha conservada cap, tot i que, tenint en compte les característiques arquitectòniques, podem aventurar que devien ser ben petites i acabades amb una llinda de pedra senzilla o de fusta. De la mateixa manera, tant els dos portals interiors com el principal haurien de tenir llinda de fusta i, almenys el principal, tenir els brancals de maó.

Sembla que can Patirem hagi de ser d'una sola planta. Per les restes de l'enderroc, la coberta sembla haver estat resolta amb un embigat de fusta i acabada amb teula àrab, però l'avançat estat de ruïna no ens permet afirmar amb rotunditat com era la volumetria. La simetria de les estances principals sembla indicar que li escauria una coberta a dues vessants amb les bigues paral·leles a la façana principal, de cara a sud, creant un carener perpendicular. D'aquesta manera la teulada s'hauria pogut resoldre amb bigues de menys de 3 metres de llum. No obstant això, el fet que la paret interior sigui més prima que les perimetrals pot indicar que no es tractava d'una paret de càrrega sinó més aviat d'una divisòria, la qual cosa faria possible una coberta d'una sola vessant amb el carener a la part posterior, però amb l'inconvenient de requerir unes bigues més llargues, d'uns 4,5 metres, les quals, encara que no siguin res de l'altre món, es fan més difícils de trobar. Us he fet un esbós de com seria l'aspecte de la casa amb una o dues vessants.

Així, doncs, ens trobem amb una casa petita, senzilla, sense cap mena de caprici estètic. Si a això hi afegim el nom, per si sol prou descriptiu, podem intuir que els seus estadants eren, o bé pobres, o bé d'economia molt modesta. Situada lluny de tot arreu, a 558 metres sobre el nivell del mar, es troba enclavada en una vessant argilosa, boscosa i de pendent pronunciada, on s'han fet aterrossaments segurament per a tenir-hi vinyes, algun hort o petit camp de conreu. Els habitants, doncs, haurien de viure de la combinació de l'explotació forestal (llenya i carbonet) amb la de la

Montseny 2021 - 36.indb 118 26/02/2021 14:09:56

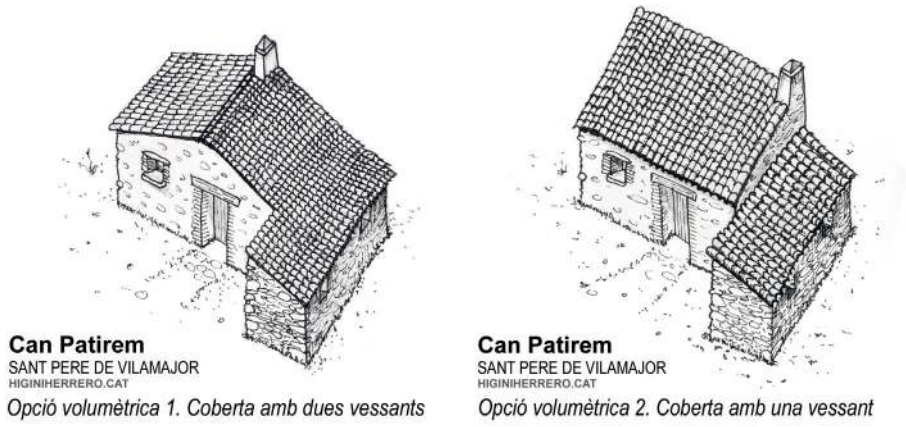

Hipòtesis volumètriques de can Patirem. (H. Herrero).

l'agricultura de subsistència. La manca de corrals per a bestiar ens faria descartar la seva activitat ramadera. Les principals fonts d'aigua serien la font del Corral d'en Perera (més amunt) i la font del Duc (més avall), però, tenint en compte que es troben relativament lluny, és possible que comptessin amb alguna petita font propera, avui assecada, o bé que aprofitessin l'aigua de les torrenteres properes, o encara que l'aigua ja llavors fos un recurs escàs.

Vaig preguntar al meu avi (Sant Pere de Vilamajor, 1910-1997) què en sabia, de can Patirem, i ell em va comentar que sempre havia conegut la casa abandonada, buida, sense ningú, la qual cosa va fer créixer dins meu l'interès i la curiositat sobre aquesta misteriosa casa. Parlant-ne amb els veïns del poble, la impressió era similar. Hi havia petites variants a la dita que deia l'àvia, però, en general, tot reafirmava la idea que can Patirem era de difícil accés i que devia oferir unes condicions de vida molt dures…

Tot seguit vaig començar a procurar eventuals estudis o treballs publicats sobre can Patirem o sobre les cases de la zona amb l'esperança d'esbrinar qui haurien estat els valents que s'havien atrevit a viure-hi, però no n'hi ha gaires… D'una banda, hi ha l'inventari del patrimoni construït, del Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge del Parc del Montseny, i, d'altra banda, el Mapa del Patrimoni de Sant Pere de Vilamajor. També tenim el Quadern de Vilamajor, núm. 2, titulat *Les Masies: el veïnat de Canyes*, però sembla que tots coincideixen que no queda cap informació de la casa. Com a molt, s'aventura una data de construcció entorn al segle XVIII.

Però, quan ja semblava que no podria resoldre el misteri, va caure a les meves mans una documentació excepcional de la parròquia que em va permetre endinsar-me en la història de la casa. Vols conèixer-la? Som-hi!

La documentació de la parròquia és molt exhaustiva i ens indica qui viu a les cases del municipi any rere any des del segle XVII fins a principis del segle XX, alhora que també ens indica si en alguna no hi viu ningú i està deshabitada. L'edificació que avui coneixem com a «can Patirem» no la trobem ni en la documentació del segle XVII ni en la del XVIII; és més moderna, concretament del segle XIX, i el seu nom original fou el del cognom de la primera família que l'habità: «can Pasqual».

El primer any en què es fa referència expressa a la casa és el 1848, quan hi va anar a viure el matrimoni format per en Joan Pascual i la seva muller, na Maria. De les dones, generalment no hi consta el cognom; només s'indica quin parentiu tenien amb el cap de la casa, i en aquest cas, al costat del nom de la Maria només hi ha una *m*, que ens indica que es tracta de la muller d'en Joan.

Can Pasqual és d'una senzillesa arquitectònica tal, que es podria haver construït en menys d'un any, així que la data de construcció l'hauríem de situar entre el 1847 i 1848. Set anys més tard, el 1854, s'inscriu en el llibre de comunions de la parròquia la seva filla Francesca i la casa és rebatejada com a «can Patiràs». Sembla, doncs, que can Pasqual era coneguda amb el malnom de «can Patiràs» i que aquest s'acabaria oficialitzant el 1854, tal i com si fos una premonició dels seus veïns, segurament per la manca de condicions que hi devia haver en aquest indret o per la pobresa de la família. De fet, segons en Garcia Pey, es diu que era tanta la gana de la casa que els gossos, quan veien sortir la lluna, bordaven perquè es pensaven que era un pa…

El 1855 s'hi inscriu una nova filla, l'Eulàlia, i, el 1856, la Josefa. El 1866, el nom de la filla Josefa desapareix de llistat d'habitants de la casa, i el mateix tornaria a passar l'any següent amb l'altra filla, l'Eulàlia. Desconeixem si això es deu a una marxa voluntària o bé a la defunció d'ambdues filles, però el fet és que, el 1867, només hi viuen el matrimoni d'en Joan i la Maria, acompanyats per la filla gran, la Francesca.

Era cert el mal auguri del malnom de la casa? Potser no ho sabrem mai del cert, però el que sí sabem és que aquell any, el 1867, la casa canvia el nom pel de «can Patirem». És com si la família Pasqual hagués reconegut que no era el millor lloc on viure. La malastrugança torna a can Patirem el 1875, quan veiem que en Joan Pasqual desapareix de la documentació (per defunció, potser?) i la Maria passa a viure sola amb la seva filla Francesca.

Montseny 2021 - 36.indb 120 26/02/2021 14:09:58

Al cap de pocs anys, el 1878, ve a viure a la casa el marit de la Francesca, en Ramon Munner, i a la casa hi conviuen el nou matrimoni d'en Ramon i la Francesca amb la sogra Maria, vídua d'en Joan. Però aquesta convivència durarà poc, perquè a partir del 1879 només hi viuen el matrimoni d'en Ramon i la Francesca (defunció de la Maria, potser?). El nou matrimoni (Ramon i Francesca) malviurà a can Patirem fins el 1888, any en què deixen la casa. Can Patirem restarà abandonada durant tres anys, fins el 1890.

El 1891, una nova família es va atrevir a pujar a viure a la casa: l'Andreu Soler, acompanyat de la seva dona Maria i els seus dos fills, en Josep i en Joan. Recordem que les condicions de vida no deurien ser les millors, fet que probablement hagi justificat que marxessin ben aviat: quatre anys després, és a dir, el 1895. Esperem i desitgem que se n'hagin anat a viure a un lloc millor…

La casa va romandre abandonada un any, durant el 1896. Un any després, el 1897, hi va anar a viure una altra família: en Salvador Martí i la seva muller, la Maria Masó. La malastrugança torna a aparèixer en només tres anys, ja que en Salvador desapareix (per defunció?) el 1900, any en què ve a viure amb la Maria Masó un tal Joan Icart (segones núpcies? Un afillat?), juntament amb la tia Montserrat. Aquesta visita, però, només dura un any, i finalment marxen tots tres de la casa.

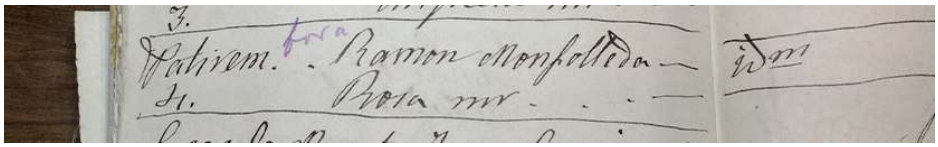

Detall de la documentació de les comunions de l'Arxiu Diocesà de Barcelona. (Foto H. Herrero).

La darrera família en habitar can Patirem hi arribà el 1901: en Ramon Monfolleda i la seva dona Rosa, però marxen de seguida, ja que només hi viuran fins el 1903, quan abandonaran, per sempre, la casa. A partir del 1904, can Patirem ja quedarà deshabitada definitivament. Desconeixem en quina situació es podria trobar la casa i el seu estat de manteniment en el moment de l'abandó, però a partir del 1904 devia començar un procés lent i implacable cap a l'enderroc. La teulada podria haver aguantat encara alguns anys i, potser, tot i que ningú hi tornà a viure de forma permanent, la casa podria haver acollit algun muntaner, bosquerol o algun fugitiu en època de la Guerra Civil. Però tard o d'hora la teulada hagué de cedir i esfondrar-se, juntament amb la part superior de les parets. Amb el temps, algunes alzines hi han nascut i en pocs anys els murs tindran una alçada ben minsa.

La casa no ha sobreviscut al segle XX, però sí el seu topònim, i és feina nostra que també ho faci la seva història. I vosaltres? Us acabareu la sopa? O us haurem de portar a can Partirem?

BIBLIOGRAFIA

Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB), *Vilamajor*, Caixa 1:10, llibres de Comunions 1848-1914.

Diputació de Barcelona, *Mapes de Patrimoni Cultural*. Recuperat el 05/02/2021, disponible <https://patrimonicultural.diba.cat/municipi/sant-pere-de-vilamajor>

GARCIA-PEY PEY, E. (2018), "Noms i llocs de Sant Pere de Vilamajor", *Quaderns de Vilamajor, núm. 10*, Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor.

SARRIÀ SARACHO, F. (2002), "Les Masies. El veïnat de Canyes", *Quaderns de Vilamajor, núm. 2*, Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor.